

ภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี

พรทิพย์ พาโน¹ และยงยุทธ วัชรดุลย์²

บทคัดย่อ

ชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นกลุ่มชนที่เก่าแก่และมีวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสำหรับสตรีหลังคลอด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คนจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ หมอพื้นบ้านและสตรีหลังคลอด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่าสตรีหลังคลอดทุกคนมีความเชื่อว่าการทับหม้อเกลือสามารถช่วยให้นมดลูกหดตัวเข้าอู่ การนวดเต้านมช่วยบรรเทาอาการเจ็บของเต้านมและช่วยให้น้ำนมไหลได้ดี การอาบน้ำต้มสมุนไพรช่วยดับกลิ่นคาว แก้อาการอักเสบและเพิ่มการไหลเวียนเลือด การอยู่ไฟในระยะหลังคลอดช่วยให้นมดลูกเข้าอู่เร็วและช่วยขับน้ำคาวปลาซึ่งเป็นเลือดเสียออกและป้องกันโรคร้าย ทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองตามภูมิปัญญาพื้นบ้านตามวิธีการดูแลสุขภาพของสตรีหลังคลอดของชาวไทยทรงดำ ได้แก่ การดื่มน้ำสมุนไพร การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การงดอาหารแสลง การนวดเต้านม การอาบน้ำสมุนไพร การทับหม้อเกลือ และการอยู่ไฟ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ส่วนหมอพื้นบ้านมีวิธีการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอด คือ การอยู่ไฟ การอาบน้ำสมุนไพร การจ่ายยาสมุนไพรสำหรับรับประทาน การนึ่งถ่าน การประคบด้วยขมิ้น และการใช้มั่งสีดำสำหรับकु้แต่งงาน

คำสำคัญ : 1. ไทยทรงดำ 2. ภูมิปัญญา 3. การดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล : puiportip.p@gmail.com โทร : 09 8264 2156

² ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ น.พ. อาจารย์ประจำหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อีเมล : yongyudh.vaj@mahidol.ac.th โทร : 08 1821 3924

Local wisdom of Thai-Song-Dam women's postpartum healthcare at Nong Prong sub-district, Khao Yoi district, Phetchaburi province

Pornthip Pano³ and Yongyudh Vajaradul⁴

Abstract

Thai Song Dam in Nong Prong sub-district, Khao Yoi district, Phetchaburi province is an old tribe that has its wisdom of postpartum care. This qualitative research aimed to study the basis, attitudes, means of postpartum healthcare based on the folk wisdom of Thai Song Dam in Nong Prong sub-district, Khao Yoi district, Phetchaburi province. The seven key informants consisting of folk doctors and postpartum women were specifically sampled and interviewed using in-depth questionnaires. The quantitative data were analyzed using percentages and mean. The results revealed that all postpartum women believed that hot salt pot compression can increase the contraction of the uterus. Breast massage can also relieve breast pain and increase the ability of breastfeeding. Hot herbal baths cannot only help discharge of lochia abnormality and the inflammation of perineum but also increase blood circulation. Postpartum care during a postnatal period was believed to improve the health of a mother by increasing the involution of the uterus and preventing uterine bleeding. All postpartum women have a positive attitude towards maternal care according to Thai Song Dam's folk wisdom, including taking herbal drinks, avoiding unhealthy food, having breast massages, taking hot herbal baths and undergoing hot salt pot compression according to Thai traditional medicine. On the other hand, folk physicians will give some herbal medicine, heal a perineum wound with hot herbal steam bathing (Nung Than), apply therapeutic turmeric compression, and use black nets for married couples.

Keywords: 1. Thai Song Dam 2. Folk wisdom 3. Postpartum maternal care

³ Student, Master of Science Program in Applied Thai Traditional Medicine, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand. Email address: puipornthip.p@gmail.com Tel: 09 8264 2156

⁴ Emeritus Professor M.D., The Master of Science, Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand. Email address: yongyudh.vaj@mahidol.ac.th Tel: 08 1821 3924

บทนำ

ชาวไทยทรงดำมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่เมืองแกลงหรือแกลง ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ของแคว้นสิบสองจุไทย ปัจจุบันคือ จังหวัดเดียนเบียนฟู ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายใต้การนำทัพของพระยา มหากษัตริย์ศึกได้ยกไพร่พลขึ้นไปรบผู้ที่มารุกรานถิ่นที่อยู่ของชาวไทยทรงดำ จึงโปรดเกล้าฯ ให้คนไทยดำ อพยพย้ายถิ่นมายังประเทศไทยและโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ณ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม ในสมัยรัชกาลที่ 1 เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ยกทัพตีเมืองแกลงและอพยพครอบครัวชาวไทยดำส่งมาสยาม ครอบครัวเหล่านั้นจึงถูกส่งมาอยู่ที่ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 3 กลุ่มไทยดำ ที่อยู่ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม ก็อพยพมาสมทบกับไทยดำที่ตำบลหนองปรัง เนื่องจากตำบลท่าแร่มีที่ลุ่มมาก ไม่เหมาะสมและไม่เป็นที่คุ้นเคยของไทยดำ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และตำนานท้องถิ่นพบว่า ตำบล หนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เป็นกลุ่มชนชาวลาวโซ่งที่เก่าแก่ในประเทศไทย ซึ่งยังมีวัฒนธรรม และความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับข้อปฏิบัติเกี่ยวกับหญิงตั้งครรภ์และการดูแลสุขภาพสำหรับสตรีหลังคลอดบุตร ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ (Khamnuansil, Siri Wong & Thapthong, 2004)

การดูแลสุขภาพหลังคลอดมีความสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการปฏิบัติตัวหลังคลอดมีหลายวิธี ส่วนใหญ่สตรีหลังคลอดจะรับประทานอาหารที่มีส่วนประกอบที่เชื่อว่าจะช่วยขับน้ำนม ขับน้ำคาวปลา การอาบน้ำ ต้มสมุนไพร การอบไอน้ำสมุนไพรเพื่อกระตุ้นให้ร่างกายปรับสมดุลเกิดการกระตุ้นระบบขับถ่ายของเสียใน ร่างกาย การบีบนิ้วส่วนต่าง ๆ ที่มีอาการปวดเมื่อย การรับประทานยาสมุนไพรเพื่อขับน้ำคาวปลา บำรุงเลือด บำรุงร่างกาย รวมถึงการดูแลผิวพรรณให้กลับมามีสภาพเหมือนก่อนตั้งครรภ์ ร่างกายหลังคลอดจะมีการ เปลี่ยนแปลงเพื่อกลับสู่สภาพเดิมแต่อาจจะมีภาวะอื่นอีกมากที่ทำให้เกิดความผิดปกติขึ้น ซึ่งอาจเป็นผล ต่อเนื่องมาจากระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูสภาพร่างกายของ มารดาหลังคลอดเพื่อกลับคืนสู่สภาวะปกติ (Somanusorn, 2001; Chumpon, 2002)

การแพทย์แผนไทยมีบทบาทหนึ่งเกี่ยวกับการผดุงครรภ์ การดูแลมารดาในระยะก่อนคลอด ระยะคลอด และหลังคลอด โดยใช้หลักการและคุณลักษณะขององค์ความรู้และภูมิปัญญาสะสมกันมา แต่โบราณกาล สืบสาน และถ่ายทอดมาแต่บรรพชน เพื่อการดูแล บำบัด และรักษาสุขภาพ (Saocharoen, 2002)

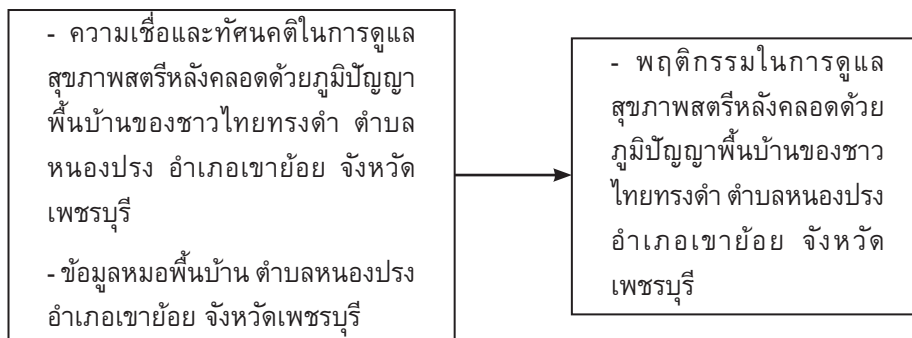
นอกจากนี้ การศึกษาของธงชัย ลุมพชร (Lumpech, 2011) เรื่องวิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดำรงวิทยารุประบุรี พบว่าวิถีชีวิตส่วนใหญ่อยู่อย่างเรียบง่าย ประกอบอาชีพทำนา อยู่ร่วมกันแบบ พึ่งพาอาศัยกัน ด้านพฤติกรรมชนชาวไทยทรงดำมีความรักสงบ อยู่กันแบบพี่น้อง และมีการช่วยเหลือกัน

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาวถีชีวิตชาวไทยทรงดำในด้านต่าง ๆ เช่นด้านพฤติกรรม ด้านวัฒนธรรม ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่เผยแพร่ เกี่ยวกับภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดของชาวไทยทรงดำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเชื่อ และทัศนคติของสตรีหลังคลอดชาวไทยทรงดำต่อการดูแลสุขภาพตนเองด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน พฤติกรรมการ ดูแลสุขภาพภายหลังการคลอดบุตรของสตรีหลังคลอดชาวไทยทรงดำ เพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้ในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดบุตรด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ โดยข้อมูลทางวิชาการที่ได้รับจะสามารถ นำไปใช้ประโยชน์ต่อไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่องานบริการด้านการแพทย์แผนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อและทัศนคติในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) มีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทาง และเป็นกรอบกำหนดในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพตนเองด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของสตรีหลังคลอด จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป
2. ศึกษาแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ โดยการศึกษา และการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มีการเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอด ด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยนำข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ และทุติยภูมิ มาสร้างแนวคำถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. การเลือกพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกพื้นที่ที่สามารถเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอด ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองปรัง และที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นผู้เคยมีประสบการณ์การดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน หรือเป็นผู้เคยได้รับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน
4. การสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลพื้นฐานจากแบบสัมภาษณ์ที่วางไว้ได้ ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ความเชื่อและทัศนคติในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน และข้อมูลหมอพื้นบ้าน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน ในชุมชนไทยทรงดำตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
5. ผู้วิจัยดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ด้านการแพทย์และสาธารณสุข จังหวัดเพชรบุรี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามที่ใช้เป็นแนวทาง ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มประชากร ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปใช้นั้น ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องจากอาจารย์ที่ปรึกษางาน วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการแพทย์แผนไทยและสูติศาสตร์ รวมทั้งหมด 5 ท่าน แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้คำถามไปใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมของข้อมูลต่าง ๆ และทักษะที่จำเป็นในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ตลอดจนการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่นอุปกรณ์สำหรับจับบันทึก แฟ้มสำหรับเก็บข้อมูล และอุปกรณ์ สำหรับการถ่ายภาพ

2. ค้นหาประชากรที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการในการดูแลสตรีหลังคลอด คือมีการอยู่ไฟ หลังคลอด มีการใช้ลูกประคบ มีการดื่มน้ำสมุนไพรอบ มีการดื่มน้ำสมุนไพร การนวด การเข้ากระโจม และการพันผ้าหน้าท้อง โดยสอบถามจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ในชุมชนไทย ทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจนได้ข้อมูลที่อ้อมตัว จำนวน 12 ครั้ง และใช้ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ร่วมกับการสัมภาษณ์ เชิงลึก ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย สตรีหลังคลอด จำนวน 5 คน และหมอพื้นบ้าน จำนวน 2 คน พบว่าสตรีหลังคลอด ร้อยละ 40 มีอายุ 23 ปี และ อายุ 25 ปี ร้อยละ 80 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 40 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 60 มีรายได้เฉลี่ย 5,000 ถึง 8,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 80 มีการพักอาศัยแบบลักษณะครอบครัวเดี่ยว ประวัติการตั้งครรภ์ พบว่า ร้อยละ 60 ตั้งครรภ์ที่ 1 ร้อยละ 40 ตั้งครรภ์ที่ 2 ร้อยละ 60 มีบุตรจำนวน 1 คน ร้อยละ 40 มีบุตรจำนวน 2 คน ทุกคนมีสุขภาพแข็งแรงและไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 80 จะปรึกษาหรือ ขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับการตั้งครรภ์จากมารดาของตน และทุกคนคลอดในโรงพยาบาลรัฐ ส่วนหมอพื้นบ้าน จำนวน 2 คน มีอายุ 73 ปี และอายุ 75 ปี ทั้งสองคนอาศัย ในตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี

2. ความเชื่อและทัศนคติในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทย ทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยะโฮย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าสตรีหลังคลอดทุกคนมีความเชื่อว่าการทับ หม้อเกลือ ช่วยห้ามดลูกหดตัวช้าอยู่ การนวดเต้านม ช่วยบรรเทาอาการเจ็บของเต้านมและช่วยให้น้ำนมไหล ได้ดี การอาบน้ำต้มสมุนไพร ช่วยดับกลิ่นคาว แก้อักเสบและเพิ่มการไหลเวียนเลือด การอยู่ไฟในระยะหลังคลอด ช่วยห้ามดลูกเข้าอู่เร็ว ช่วยขับน้ำคาวปลาซึ่งเป็นเลือดเสียออก และป้องกันโรคภัย ร้อยละ 80 ไม่มีความเชื่อ

ที่ว่า การใช้ลูกประคบ ประคบบริเวณหน้าท้อง ทำให้ลดอาการปวดมดลูกได้ และร้อยละ 60 ไม่มีความเชื่อที่ว่าสตรีหลังคลอดเข้ากระโจม เพราะเชื่อว่าเป็นการชำระล้างสิ่งสกปรก และบำรุงผิวพรรณ ทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพหลังคลอดด้วยการแพทย์แผนไทย และภูมิปัญญาพื้นบ้าน

3. พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรือ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าทุกคนมีการปฏิบัติเป็นประจำในเรื่องการรับประทาน อาหารครบ 5 หมู่ การดื่มน้ำ วันละ 8-10 แก้ว และการทำงานบ้านเบา ๆ เช่น หุงข้าว ทำอาหาร ซักผ้า ร้อยละ 80 มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในเรื่องการรับประทานน้ำสมุนไพร เช่น น้ำขิง การทำความสะอาดอวัยวะเพศ และ ขับให้แห้งทุกครั้งหลังอุจจาระ ปัสสาวะ การรับประทานผัก ผลไม้เพิ่มขึ้น เพื่อให้ขับถ่ายได้ปกติ การเปลี่ยน ผ้าอนามัยทุกครั้งที่เปียกชุ่ม หรือทุก 4 - 6 ชั่วโมง และการนอนหลับพักผ่อนเพียงพอ ร้อยละ 60 มีการปฏิบัติเป็นประจำ ในเรื่องการใช้เวลาว่างสำหรับอ่านหนังสือ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ การปรึกษารื้อกับสามี เมื่อมีปัญหา เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร และการทำงานบ้านหรือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำอาหาร ปลูกต้นไม้ ร่วมกับสมาชิกใน ครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรือ อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในแต่ละราย ดังนี้

สตรีหลังคลอดคนที่ 1 มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเองหลังคลอด โดยการดื่มน้ำสมุนไพร ได้แก่ น้ำขิง การ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ งดอาหารแสลง ได้แก่ หน่อไม้ ปลาหมึกเกล็ด ชะอม การนวดเต้านม มีวิธีการนวด คือใช้ผ้าชุบน้ำอุ่นประคบเต้านมก่อนนวดประมาณ 1-3 นาที จากนั้นวางมือลงบริเวณเต้านม ใช้มือหนึ่งรอง เต้านม แล้วใช้ปลายนิ้วของมืออีกข้างวางเหนือลานนม จากนั้นนวดหมุนวนไปรอบ ๆ เต้านม เสร็จแล้วทำสลับ อีกข้าง และการอยู่ไฟ โดยใช้เชื้อเพลิง เช่น ฟืน หรือถ่าน มาก่อกองไฟ แล้วนั่งหรือนอนอยู่ข้าง ๆ กองไฟ

สตรีหลังคลอดคนที่ 2 มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเองหลังคลอด โดยการดื่มน้ำสมุนไพร ได้แก่ น้ำขิง การ รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ งดอาหารแสลง ได้แก่ ผักตบถ หน่อไม้ และอาหารทะเล และการอาบน้ำสมุนไพร น้ำสมุนไพรมาต้ม กรองเอาน้ำอาบ เชื่อว่าความร้อนที่พอเหมาะของน้ำสมุนไพร ทำให้รูขุมขนขยาย ชะล้างสิ่ง สกปรกตามร่างกาย ดับกลิ่นน้ำคาวปลา

สตรีหลังคลอดคนที่ 3 มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเองหลังคลอด โดยการรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ งด อาหารแสลง ได้แก่ ผักตบถ หน่อไม้ และอาหารทะเล การอาบน้ำสมุนไพร น้ำสมุนไพรมาต้ม กรองเอาน้ำอาบ และการทบหม้อเกลือ โดยการนำเกลือสมุทรใส่หม้อตั้งไฟให้ร้อน แล้วมาวางบนสมุนไพรที่เตรียมไว้ ห่อผ้าแล้ว นำมาประคบตามบริเวณต่าง ๆ ของร่างกาย

สตรีหลังคลอดคนที่ 4 มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเองหลังคลอด โดยการดื่มน้ำสมุนไพร ได้แก่ น้ำขิง น้ำผักทอง งดอาหารแสลง ได้แก่ ผักตบถ หน่อไม้ ปลาหมึกเกล็ด ชะอม และการอยู่ไฟ โดยจะนอนอยู่บนกระดาน แผ่นใหญ่ซึ่งเรียกว่า กระดานไฟ ต้องใช้เชื้อเพลิง เช่น ฟืน หรือถ่านมาก่อกองไฟ แล้วนั่ง หรือนอนอยู่ข้าง ๆ กองไฟ หรือก่อกองไฟไว้ได้แคร์ แล้วนั่งบนแคร์เหนือกองไฟ

สตรีหลังคลอดคนที่ 5 มีวิธีการดูแลสุขภาพตนเองหลังคลอด โดยการดื่มน้ำสมุนไพร ได้แก่ น้ำขิง น้ำกระเจียว การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ งดอาหารแสลง ได้แก่ ผักตบถ หน่อไม้ ปลาหมึกเกล็ด ชะอม และการนวดเต้านม วิธีการนวดคือใช้ผ้าชุบน้ำอุ่นประคบเต้านมก่อนนวด จากนั้นวางมือลงบริเวณเต้านม ใช้มือ หนึ่งรองเต้านม แล้วใช้ปลายนิ้วของมืออีกข้างวางเหนือลานนม จากนั้นนวดหมุนวนไปรอบ ๆ เต้านม เสร็จ

แล้วทำสลับอีกข้าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลหมอพื้นบ้าน ตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า หมอพื้นบ้านคนที่ 1 อายุ 73 ปี มีการสืบทอดภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ และไม่ได้สืบทอดต่อภูมิปัญญาให้กับบุคคลอื่น ในแต่ละวันมีสตรีหลังคลอดมารับการรักษาจำนวนไม่แน่นอน ส่วนใหญ่เมื่อทราบว่า มีสตรีหลังคลอดที่ไหนก็จะเดินทางไปรักษาถึงที่ ไม่มีการคิดค่าบริการหรือค่าครู วิธีการดูแลสตรีหลังคลอด ให้การดูแลในเรื่องของสตรีหลังคลอด คือ การอยู่ไฟ และการอาบน้ำสตรีหลังคลอด และหมอพื้นบ้านท่านนี้ไม่ได้มีการจ่ายยาสมุนไพรสำหรับรับประทาน แต่จะเน้นให้สตรีหลังคลอดได้รับไอความร้อนจากตัวสมุนไพรโดยตรงจากการอยู่ไฟ หมอพื้นบ้านกล่าวว่า "...การอยู่ไฟ คือการใช้ความร้อนและสมุนไพรจากความร้อนที่ความร้อนนั้นดีต่อร่างกายมากกว่าความเย็น เพราะความร้อนจะทำให้การไหลเวียนของเลือดดีขึ้น ช่วยให้แผลหายเร็ว ..." วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ ใบตอง ไม้ไผ่ ดินทราย ฟืน แคร่ไม้ไผ่ วิธีการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ตัดไม้ไผ่ แล้วนำมาประกอบเป็นสี่เหลี่ยมขนาดตามสรีระของสตรีหลังคลอดรายนั้น ๆ 2) เทดินให้เต็มในกรอบสี่เหลี่ยม ความหนาของดินเท่าความสูงของกรอบสี่เหลี่ยม 3) ก่อฟืน โดยที่จะต้องเติมฟืนตลอด เพื่อที่จะไม่ให้ไฟดับ และบนกองไฟจะต้องมีภาชนะใส่น้ำร้อนเอาไว้เพื่อใช้ราดหรือพรมไม่ให้ไฟลุกแรงเกินไป 4) นำใบตองมารองบนแคร่ไม้ไผ่ เพื่อที่จะให้สตรีหลังคลอดนอน ขั้นตอนการอยู่ไฟ คือเริ่มอยู่ไฟตั้งแต่วันแรกของการคลอดและไม่เกิน 30 วัน หลังจากการคลอด และจะใช้เวลาทั้งวันภายหลังของการคลอดในการอยู่ไฟ โดยที่ให้สตรีหลังคลอดนอนอยู่บนแคร่ไม้ไผ่เล็ก ๆ ที่มีใบตองรอง และตั้งเตาไฟร้อน ๆ ไว้ใกล้ ๆ โดยใช้เวลาในการอยู่ไฟนาน 30 วัน หรือขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายของสตรีหลังคลอดนั้น ๆ วิธีการอาบน้ำสมุนไพร หมอพื้นบ้านกล่าวว่า "...การอาบน้ำสมุนไพร เป็นการชำระล้างสิ่งสกปรกหลังจากการอยู่ไฟและเพิ่มการไหลเวียนของเลือดให้ดีขึ้น..." วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ น้ำ หม้อดิน ฟืน ใบมะขาม เหว้าไพล ผ้าสีขาว วิธีการปฏิบัติ ได้แก่ 1) ทำความสะอาดใบมะขาม โดยใช้น้ำล้างผ่านประมาณ 1 - 2 ครั้ง 2) เด็ดใบมะขาม ให้ได้สัดส่วนตามปริมาณและขนาดที่จะใช้ แต่โดยส่วนใหญ่จะใส่ประมาณ 2 - 4 กำมือ 3) เทน้ำใส่หม้อดินพร้อมกับใส่ใบมะขาม ยกขึ้นตั้งไฟ ให้ร้อนพออุ่น 4) ใช้อาบน้ำสตรีหลังคลอด 5) หลังอาบน้ำเสร็จ หันไพลเป็นชั้นๆ ให้มีขนาดไม่เล็กและไม่ใหญ่เกินไป นำใส่ในผ้าสีขาวและมัดให้แน่นคล้ายลูกประคบ นำมาประคบตามร่างกาย 6) เอาผ้าคลุมทั้งตัวให้เหงื่อไหล เพื่อเป็นการขับน้ำคร่ำปลาให้ไหลออกทางเหงื่อ ทำประมาณ 20-30 นาที เมื่อรู้สึกเหงื่อออกเยอะให้นำผ้าออก และใส่ผ้าถุงนุ่งตามปกติ และ 7) ทำแบบนี้ทุกวันเป็นระยะเวลา 15 วัน วันละ 2 ครั้ง เช้า-เย็น ข้อห้ามปฏิบัติ หมอพื้นบ้านกล่าวว่า "...ข้อห้ามการอยู่ไฟ ได้แก่อาหารการกินในเวลาอยู่ไฟจะไม่รับประทานเนื้อสัตว์ทั่วไป มีแต่ผักและปลาบางชนิด เช่น ปลาดิง ปลาแก้ม โดยนำมาปิ้งเมื่อครบ 20 วัน ฆ่าเปิด 1 ตัว ทำพิธีเช่นผีทำหรือผีเรือนจากนั้นจึงเริ่มรับประทานเนื้อสัตว์ได้ โดยเริ่มรับประทานจากเปิดก่อน ต่อมาเป็นไก่ หมู ปลาย่าง ปลาไหลย่างไม่รับประทานเนื้อสัตว์ใหญ่ เช่น เนื้อวัว เนื้อควาย จนกว่าจะออกจากกำเดือน โดยเฉพาะเนื้อควายห้ามรับประทานเด็ดขาด เพราะจะทำให้มีอาการแสดงอาจถึงตายได้ และข้อห้ามการอาบน้ำสมุนไพร ได้แก่ห้ามอาบน้ำตึก ห้ามอาบน้ำเย็น..."

หมอพื้นบ้านคนที่ 2 อายุ 75 ปี เคยเป็นผู้รวบรวมประวัติความเป็นมาและประเพณีของชาวไทยทรงดำของจังหวัดเพชรบุรี ณ พิพิธภัณฑ์ปานถนอม หมอพื้นบ้านคนที่ 2 กล่าวว่า "...ปัจจุบันหมอพื้นบ้านเกี่ยวกับการดูแลสตรีหลังคลอดได้เสียชีวิตไปแล้ว และไม่มีใครได้รับการสืบทอดต่อ แต่ท่านได้รวบรวมภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชาวไทยทรงดำไว้โดยการจำลองหุ่นไว้และจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ชื่อว่า พิพิธภัณฑ์ปานถนอม มีวัตถุประสงค์

เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งในพิพิธภัณฑ์จะประกอบไปด้วยประเพณีและภูมิปัญญาต่าง ๆ ของชาวไทยทรงดำ เช่น การอยู่ไฟสตรีหลังคลอด การนั่งถ่าน มุ้งดำสำหรับคู่ที่แต่งงานแล้ว ธงสัญลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ และชุดเครื่องแต่งกายต่าง ๆ และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอยู่ไฟและการนั่งถ่าน โดยอธิบายสมุนไพรที่ใช้ในการอยู่ไฟ คือ จะใช้ขมิ้น แล้วนำไปหั่นแล้วตำพอแหลก หลังจากนั้นนำไปห่อใส่ผ้าขาวแล้วทำเป็นลูกประคบ ใช้ประคบบริเวณหน้าท้องเป็นระยะเวลา 10-15 นาที ติดต่อกัน 1 เดือน โดยมีข้อห้าม คือ ห้ามโดนน้ำฝน เพราะจะทำให้ผิวหนังพังได้ ส่วนการนั่งถ่านจะใช้ไฟแล้วหั่นให้ละเอียด นำมาตากแดดให้แห้ง ก่อเตาไฟเล็ก ๆ และกลบขี้เถ้าให้ร้อนพอทนได้ นำเก้าอี้ไม้เจาะรูตรงกลางวางครอบเตาไฟ เอาตัวยาสมุนไพรโรยบนเตาถ่าน จะทำให้เกิดควันจากการเผาไหม้ซึ่งตัวยาก็จะพุ่งขึ้นมาเอง แล้วสตรีหลังคลอดก็นั่งบนเก้าอี้ให้ควันและความร้อนเข้าสู่ช่องคลอด ระยะเวลาในการนั่งถ่านวันละ 1 ครั้ง ๆ ละ ½ ชม. ข้อห้ามของการอยู่ไฟและนั่งถ่าน คือ ห้ามให้สตรีหลังคลอดทานผักชะอมและผักแว่น เพราะจะทำให้ผิวหนังพุพอง...

สรุปผลการวิจัยพบว่า การดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีความเหมือนกับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดของภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย ได้แก่ การอยู่ไฟ การอาบน้ำสมุนไพรหลังคลอด การรับประทานอาหารครบ 5 หมู่ การงดอาหารแสลง แต่พบว่าวิธีการปฏิบัติในบางขั้นตอนมีความแตกต่างกับภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย เช่น ชนิดของสมุนไพรที่ใช้ และระยะเวลาในการปฏิบัติ

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

ความเชื่อและทัศนคติในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าสตรีหลังคลอดมีความเชื่อและทัศนคติในทางบวกต่อการดูแลสุขภาพตนเองด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน ส่วนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรัง อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่าทุกคนมีการปฏิบัติเป็นประจำในกิจกรรมที่เหมาะสมกับการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นไปตามทฤษฎีการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอดด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ได้แก่ การอยู่ไฟ การอาบน้ำสมุนไพร การงดอาหารแสลง และมีความเหมือนกับงานวิจัยของ Kulprasutidilok & Phollawan (2018) ได้ศึกษาเรื่ององค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภอดำรงวิทยะปาริ วัง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่าการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์พื้นบ้าน มีการดูแลสุขภาพทั้งทางกาย ใจ และจิตวิญญาณ เช่น การตั้งครุ การใช้คาถาประกอบการรักษา การรักษาด้วยสมุนไพร และให้ความสำคัญกับการห้ามกินของแสลง การดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านของชาวไทยทรงดำ อาศัยความเชื่อ พิธีกรรม วัฒนธรรมของชุมชน และทรัพยากรในชุมชน เช่น การดูแลสุขภาพด้านประเพณีการเกิด การดูแลสุขภาพด้านการดูแลเด็ก การบริโภคผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง การรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยสมุนไพร พิธีเสนเรือน พิธีบาคตง การข่มขู่ พิธีเสนมาเกิด พิธีเสนโต้ว และการแปลงขวัญ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Sae Lim, Tanthai, Khantiworaphong & Anantasaram (2013) ศึกษาเรื่องการใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ กรณีศึกษาหมู่บ้านทำได้อำเภอสระเจ็ด จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้การแพทย์แผนไทยของชาวบ้านหมู่บ้านทำได้อำเภอสระเจ็ด แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ช่วงระยะเวลาตั้งครรภ์ตั้งครรภ์จะฝากท้องและคัดท้องกับหมอตำแย และ

ปฏิบัติเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งครุฑ ในเรื่องของการรับประทานอาหารและสมุนไพร การไหว้พระขอพร การทำบุญตักบาตร และช่วงระยะเวลาหลังคลอดสตรีตั้งครุฑหลังคลอดจะมีการอยู่ไฟหลังคลอด และมีการใช้สมุนไพรในการต้มดื่มขณะอยู่ไฟ รับประทานอาหารบำรุงร่างกายและบำรุงน้ำนมมีการใช้สมุนไพรในการต้มอาบและพอกตัวขณะอยู่ไฟ การใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ของหมู่บ้านทำได้ ซึ่งการแพทย์ทั้ง 2 ระบบนี้ชาวบ้านหมู่บ้านทำได้ยังคงใช้คู่กันมาตั้งแต่อดีตแม้ว่าในระยะหลังการแพทย์แผนไทยจะถูกแทนที่ด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน แต่การแพทย์แผนไทยก็ยังไม่สูญหายไปจากสังคมไทย เนื่องจากยังเป็นที่ต้องการเพื่อใช้ในการรักษา ดูแลสุขภาพของคนไทยส่วนหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsong (2016) ศึกษาเรื่องบทบาทและภูมิปัญญาพื้นบ้านของหมอตำแยในจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า จากการรวบรวมตำรายาได้จำนวน 22 ตำรับ ตำรับยาที่พบมากที่สุดสามลำดับแรก คือ ตำรับยาต้มน้ำอาบหลังคลอดเพื่อป้องกันไข้ 8 ตำรับ ตำรับยาขับน้ำคาวปลา 4 ตำรับและตำรับยาบำรุงครรภ์ 2 ตำรับ รวบรวมพืชสมุนไพรได้จำนวน 59 ชนิด 51 สกุล 30 วงศ์ วงศ์ที่พบมากที่สุดคือ Fabaceae และ Zingiberaceae วงศ์ละ 6 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีความถี่ในการใช้มากที่สุด คือ มะพร้าว (*Cocos nucifera* L.) ใช้น้ำมันร่วมกับการนวดเพื่อฟื้นฟูสุขภาพหลังคลอด และเอ๊ะ (*Alocasia macrorrhizos* (L.) G. Don) ใช้รักษาไข้สันนิบาตหน้าเพลิง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สามารถนำความรู้ การปฏิบัติของสตรีหลังคลอด และหมอพื้นบ้าน นำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่คล้ายคลึงกันได้

1.2 ควรมีการจัดการความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้นด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน โดยการใช้สมุนไพรในท้องถิ่นเพื่อใช้ดูแลสุขภาพตัวเองในกรณีที่มีการเจ็บป่วยไม่มาก และการดูแลสุขภาพสตรีหลังคลอด

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมการดูแลสุขภาพตนเองของสตรีหลังคลอด ด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์แผนไทย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาที่หลายมิติมากขึ้น เช่น ความรู้ ค่านิยม เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเองของสตรีหลังคลอด

2.2 ควรมีการศึกษาติดตามกลุ่มสตรีหลังคลอดอย่างใกล้ชิด ในเรื่องของการปฏิบัติตัวหลังคลอดในทุก ๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอาบน้ำสมุนไพร การอยู่ไฟ การทับหม้อเกลือ การรับประทานอาหาร

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบกับกลุ่มสตรีหลังคลอดที่ไม่ได้ปฏิบัติในเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน

References

- Chumpon, Parthip. (2002). **History of Thai traditional medicine (ประวัติศาสตร์การแพทย์แผนไทย)**. Bangkok: Kaketip Company Limited.
- Khamnuansil, Sunee., Siriwong, Pihak. & Thapthong, Pichittapa. (2004). **Encyclopedia of Thai Dam (สารานุกรมไทยตำล้าค่า)**. Phetchaburi: Phetphumkarnpim.
- Kulprasutidilok, Akua. & Phollawan, Punyapha. (2018). Knowledge for Healthcare from the Local Wisdom of Thai Song Dum Community in Bandon, Uthong District, Suphanburi Province (องค์ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี). **Journal of Community Development and Life Quality**, 6(1): 106-130.
- Lumpech, Thongchai. (2011). **Thai Song Dum People's Way of Life Bandon Sub-district, U-Thong District, Suphanburi Province (วิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ ตำบลบ้านดอน อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี)**. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Sae Lim, Jutamart., Tanthai, Kitti., Khantiworaphong, Sodsai. & Anantasaram, Jakkrit. (2013). The Co-application of Thai Medical Practices and Medical Sciences in Pregnancy Cares: A Case Study of Moo Baan Thato, Amphur Sadoa, Songkhla Province (การใช้การแพทย์แผนไทยร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบันในการดูแลครรภ์ กรณีศึกษา หมู่บ้านท่าไต้ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา). **The 4th Hat Yai Academic Conference**: 22-30.
- Saocharoen, Pennapa. (2002). **Thai traditional medicine for medical students (การแพทย์แผนไทยสำหรับนักศึกษาแพทย์)**. Nonthaburi: Institute of Thai Traditional Medicine.
- Somanusorn, Maneeporn. (2001). **Obstetrics Nursing 2nd edition (การพยาบาลสูติศาสตร์ เล่ม 2)**. Nonthaburi: Project Academic Welfare, Praboromarajonok Institute.
- Thongsong, Weerisa. (2016). **The Role and Traditional Knowledge of Traditional Birth Attendants in Phatthalung Province (บทบาทและภูมิปัญญาพื้นบ้านของหมอดำแยในจังหวัดพัทลุง)**. Songkhla: Prince of Songkla University.